

ZATERDAG 27 JUNI 1959 - AMSTERDAM.

In het restaurant van "Artis" waren bij de lunch reeds een groot aantal gasten en leden aanwezig:

Buitenlandse gasten: Hr. en Mevr. Dance (Londen), Hr. Fischer (Parijs), Hr. Forcart (Bazel), Hr. en Mevr. Kraus (Frankfurt a.M.), Hr. Settepassi (Rome), Hr. en Mevr. Schlickum (Keulen), Hr. Thorson (Elseneur), Hr. en Mevr. Zilch (Frankfurt a.M.).

Bestuursleden: Mevr. v.d. Feen-van Benthem Jutting en de heren Arends, Bernard, Pouderooyen en van Regteren Altena (voorzitter).

Leden: de heren Aten, Boerman, Bosch, Butot, van Eyndhoven, van Haren, Hoffmann (met echtgenote), Kristensen, Loosjes, Meijer, Mörzer Bruijns, van der Most, H.G. de Smit, Spaink, van der Spoel (met introducee), Stiva, Mej. Timmermans en de heren K.G. Vos en de Wit.

Te 13.25 uur richtte de voorzitter zich tot de aanwezigen met zijn in het Engels uitgesproken openingswoord, waarvan hier de vertaling volgt:

"Dames en Heren !

Het is mij een grote eer en een groot genoegen U aan deze lunch, waarmee de feestelijkheden bij het 25-jarig bestaan van de Nederlandse Malacologische Vereniging beginnen, welkom te heten. Ik ben in het bijzonder verheugd hier verscheidene buitenlandse malacologen te zien, waaronder de vertegenwoordigers van enkele buitenlandse tijdschriften en verenigingen. Verder ben ik veel dank verschuldigd aan mijn oude vriend Professor Thorson, die op ons eerste verzoek bereid bleek enkele dagen naar Nederland te komen om de lezing van hedenavond te houden.

-Het-

Het is jammer dat enkele personen die wij uitgenodigd hebben niet in staat zijn onze bijeenkomsten bij te wonen. Reeds enige maanden geleden schreef Professor Baker, de uitgever van het Amerikaanse tijdschrift "The Nautilus", dat hij hier wel niet tegenwoordig zou kunnen zijn en hij zond ons zijn beste wensen. Van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen te Brussel ontvingen wij een brief, waarin de Directeur van dit instituut vermeldde dat hij tot zijn leedwezen geen vertegenwoordiger kon zenden. De Heer Dr. H. Janus te Stuttgart zond ons een telegram met bericht van verhindering. Ons bestuurslid de Heer Paardekooper heeft mij medegedeeld tot zijn spijt niet aanwezig te kunnen zijn. Professor Engel, directeur van het Zoölogisch Museum, is wegens verblijf buitenslands niet in staat onze bijeenkomsten bij te wonen.

Van de drie stichters van de vereniging zijn er twee nog actieve leden; één van hen, de Heer Pouderoyen, is hier aanwezig. De andere, Professor Geerts is door persoonlijke omstandigheden verhinderd onze jubileumviering bij te wonen. Een van onze oudste leden, en daarbij een zeer trouw bezoeker van onze vergaderingen, de Heer Brandhorst, stuurde ons een brief om te zeggen dat hij tot zijn spijt vandaag niet hier kon zijn, en hij zond zijn beste wensen voor de vereniging en voor U allen. Hedenmorgen vroeg ging ik naar den Haag om hem, namens de vereniging, een boek aan te bieden, en hem hiermede te danken voor de vele diensten die hij ons in de afgelopen 25 jaar heeft bewezen.

Als ik mij niet vergis, kunnen de jaarlijkse vergaderingen van de "Deutsche Malakozoologische Gesellschaft", die tot enkele jaren voor de laatste oorlog werden gehouden, worden vergeleken met de vergaderingen die wij voor deze dagen hebben georganiseerd. Deze vergaderingen werden niet alleen door Duitsers bezocht en zij droegen daarom bij tot het internationaal contact tussen malacologen. Onze plannen werden meer rechtstreeks geïnspireerd door de "Réunion des amis du Journal de Conchyliologie", het oudste nog bestaande malacologische tijdschrift, hier vertegenwoordigd door Professor Fischer. Deze "réunion" werd kort voor de oorlog in Parijs gehouden en zij bracht malacologen van verscheidene landen tezamen. Wij hopen dat de onderhavige vergadering van malacologen van verschillende Europese landen niet de laatste zal zijn. Aan de andere zijde van de oceaan zijn verschillende lokale malacologische verenigingen gebundeld in de "American Malacological Union", die ieder jaar een algemene vergadering organiseert. Ik heb mij vaak afgevraagd of een dergelijke organisatie in Europa uitvoerbaar zou zijn. Misschien zal er Maandagmiddag gelegenheid zijn dit probleem te bespreken.

Zelfs de zoölogische gezichtspunten, vanwaaruit een mollusk kan worden beschouwd zijn zeer uiteenlopend, en zij zijn alle noodzakelijk om tenslotte een bevredigende synthese te bereiken. Daarom zijn de malacologen onderling even verschillend als de mollusken, hun troetelkinderen. Dit is de reden, waarom wij ons programma zo gevarieerd mogelijk maakten, en wij hopen dat wij ieder tenminste iets te bieden hebben.

Misschien zal de gelegenheid die onze bijeenkomsten en excursies bieden voor persoonlijk contact, nog belangrijker zijn dan de onderdelen van ons programma. Ik hoop oprecht dat dit contact tot onderling begrip, nieuwe malacologische plannen en nieuwe vriendschap zal leiden. Als dit doel bereikt zou worden, zal het ons de grootst mogelijke voldoening schenken".

Na de lunch begaf het gezelschap zich naar het Zoölogisch Museum voor het bijwonen van de opening van de tentoonstelling. Met vele andere genodigden luisterde men naar de inleiding door Professor Voous, plaatsvervangend directeur van het Museum.

Prof. Voous deelde mede dat Professor Engel in verband met een buitenlandse reis verhinderd was zelf aanwezig te zijn. Spreker heette de genodigden, de bestuursleden en de leden van de N.M.V. welkom bij deze opening van de tentoonstelling in het kader van de viering van het 25-jarig bestaan van de N.M.V.

De tentoonstelling is tot stand gekomen door samenwerking van de malacologische afdeling van het Zoölogisch Museum met enige leden van de N.M.V. Het organisatorische werk is verricht door de conservatrice Mevr. Van der Feen. Van Benthem Jutting; de uitvoering is verzorgd door de Heer Hillenius met vele medewerkers. Aan vele, met name door spreker genoemde instanties en particulie-

-ren-

ren, die hebben bijgedragen voor de inrichting van de tentoonstelling is het Museum dankverschuldigd.

Nadat Prof. Vocus verschillende punten uit de inhoud van de tentoonstelling genoemd en toegelicht had, richtte hij zich tot de voorzitter van de vereniging, de Heer Van Regteren Altena met een gelukwens voor bestuur en leden, mede namens Prof. Engel. Met een wens voor het welslagen van de feestuitingen besloot spreker zijn inleiding, waarna hij het woord gaf aan de Heer Van Regteren Altena voor het openen van de tentoonstelling.

De voorzitter opende de tentoonstelling met de volgende toespraak:

"Mijnheer de Waarnemend Directeur van het Zoölogisch Museum,
Dames en Heren !

Als voorzitter van de Nederlandse Malacologische Vereniging is het mij een buitengewoon groot genoegen deze tentoonstelling te mogen openen, aangezien dat mij de gelegenheid geeft onze dank te betuigen aan de directeur van het Zoölogisch Museum, die in het 25-jarig jubileum van onze vereniging een aanleiding heeft gezien dit keer als thema van zijn jaarlijkse tentoonstelling het weekdier te kiezen. Hij heeft daarmee het weekdier tot jaardier verheven, waarvoor wij, die ons voor weekdieren interesseren, hem alleen maar dankbaar kunnen zijn.

In tegenstelling tot vorige jaartentoonstellingen, die de fauna van een gebied of een verschijnsel uit de dierkunde tot onderwerp hadden is dit keer dus een diergroep in het middelpunt van de belangstelling geplaatst en ik meen dat de weekdieren zich hiervoor bijzonder goed lenen.

De eenheid van de groep der weekdieren is voor de leek niet zo duidelijk als voor de zoöloog, die dit een homogene groep acht op grond van principiële overeenkomsten in bouw en ontwikkeling van overigens zeer verschillende dieren. Zelfs hij, die zich vertrouwd heeft gemaakt met de gedachte dat een kwal wel een weekdier, maar geen weekdier is, zoals een bruinvis geen vis, ziet de weekdieren nog als de som van enkele goed gekarakteriseerde groepen als: slakken, mossels, inktvissen, en als hij wat meer met deze materie vertrouwd is ook nog zogenaamde stoottanden en keverslakken. De dierkundige telt daarbij nog twee kleine groepen van zeebewoners, die men niet zo licht te zien krijgt. Eén er van is pas minder dan tien jaren recent bekend (fossiel waren zij al eerder gevonden), opgehaald uit de diepzee ten westen van Centraal Amerika door de Deense Galathea Expeditie. Het is nog niet gelukt deze dieren levend te zien te krijgen.

Ik noem U dit voorbeeld om te laten zien, dat het wetenschappelijk onderzoek van de weekdieren nog in volle gang is. Binnen de eenheid van de bouwplannen van een beperkt aantal grote groepen bestaat namelijk een dergelijke diversiteit van vormen en aanpassingen, dat de mens nog geen gelegenheid heeft gehad deze alle te ontdekken en tot in details te bestuderen. Er is echter al veel bekend en een aantal interessante aspecten worden door deze tentoonstelling geïllustreerd.

De diversiteit in schelpen is welhaast gemeen goed. Zij is hier welbewust overgeslagen als onderwerp van expositie en zal zeker goed tot haar recht komen in de tentoonstelling, die een aantal leden van onze vereniging in het Natuurhistorisch Museum te Rotterdam heeft georganiseerd. Dat echter ook de radula's of rasptongen, waarmee vele weekdieren hun voedsel opnemen een grote vormenrijkdom laten zien, zal nog menigeen verrassen. Vorm, rangschikking en aantal van de tanden op deze rasptongen zijn zo uiteenlopend dat men er vele weekdieren door kan karakteriseren. Even sterk verschillen de wijzen van voortplanting onderling, hetgeen zich weer afspiegelt in de vele vormen van eieren en eierpakketten.

Een aantal dierlijke producten ontleen wij aan weekdieren; helaas worden zij verdrongen door kunstproducten. Zo gebruikt, meen ik, geen kunstenaar meer echte sepia, gepeurd uit de inktklier van de zee kat, een inktvis, en handschoenen van byssuszijde, van de tros waarmee zich een mossel uit de Middellandse Zee aan de bodem vasthecht, ken ik slechts als curiosum. Parelmoeren knopen houden echter nog stand en voor bepaalde ornamenten is parelmoer onvervangbaar. De tentoonstelling bewijst U dat de kunstmatig geïnduceerde parel, hoe wel ook door een weekdier gevormd, steeds met zekerheid te onderkennen is van

de "echte", die dus is ontstaan zonder dat de mens er de hand in had. Dat paalwormen, die voor miljoenen schade kunnen berokkenen, schelpdieren zijn, leert de expositie U even duidelijk als de rol, die een klein zoetwaterslakje speelt in de overbrenging van de zo gevreesde leverbotziekte van schapen.

Van oudsher heeft de mens weekdieren benut, niet alleen als voedsel, van volksvoedsel tot delicatessen, maar ook als betaalmiddel (zelfs als vals geld, wanneer niet de officieel erkende soort werd gebruikt), verder nog als sieraad, werktuig, of voorwerp van symbolische religieuze verering. Dat alles wordt U bij het bekijken van de ethnographische afdeling van deze tentoonstelling duidelijk.

Weekdieren bewonen deze aarde al oneindig veel langer dan de mens. Schelpen ingesloten in aardlagen van allerlei ouderdom, tot honderden miljoenen jaren toe, zijn er getuigen van. Ook onder deze stad vindt men in de diepe ondergrond schelpen uit een iets warmere zee dan waarin wij thans bij Zandvoort baden. De welhaast spreekwoordelijke grondigheid, waarmee deze gemeente de bouw van een tunnel onder het IJ voorbereidt, bracht ons weer met de schelpen uit deze zee in aanraking, zoals de tentoonstelling bijzonder aardig laat zien. Nog oudere schelpen worden losgespoeld in de diepe geulen van de Zeeuwse stromen. De kalk, die daar ongeveer miljoen 1) jaren geleden door schelpdieren aan het zeewater werd onttrokken en in schelpen vastgelegd, wordt thans weer gewonnen om te helpen ons huizentekort te verminderen en om de pluimveehouder een geschikte bodem van grit voor zijn hoenders te verschaffen.

Maar laat ik niet verder beschrijven wat de tentoonstelling U zoveel duidelijker zelf kan vertellen. Ik wil eindigen met dat deel van de staf van dit museum, dat de inrichting van deze tentoonstelling verzorgde, hulde te brengen. Door zich te beperken tot een aantal aspecten en deze zo duidelijk mogelijk te illustreren is een bijzonder mooi resultaat bereikt, waarmee ik U, mijnheer de waarnemend directeur gaarne gelukwens".

1) Ten onrechte werd gezegd honderdduizend.

En hiermede was dan te 15.30 uur de tentoonstelling "Schelpen" geopend. Alle aanwezigen maakten daarna gebruik van de gelegenheid de tentoonstelling te bezichtigen, waarbij het smaakvolle gidsje op gemakkelijke wijze toelichting bij het geëxposeerde gaf. Voor degenen die de tentoonstelling niet bezochten, volgt een opsomming van de onderwerpen:

- Wat zijn schelpen,
- Radula,
- Eieren van weekdieren,
- Borende schelpen
- Weekdieren als parasietendragers,
- Schelpen in de volkenkunde en in de volkskunde,
- Kauri-schelpen als betaalmiddel en sieraad,
- De Heilige schelp van India,
- Parels,
- Parelmoer,
- Knopenfabricage,
- Camee-industrie,
- Oestercultuur,
- Mosselcultuur.

Ook konden hier de leden hun exemplaar van het jubileumnummer van Basteria in ontvangst nemen. (Er is nog een flink aantal exemplaren voor verkoop beschikbaar, tegen de billijke prijs van f. 4.--).

Tegen 6 uur 's avonds verzamelde het gezelschap zich wederom in het restaurant van "Artis". Nagenoeg allen die aan de lunch aanzaten waren ook nu weer present, terwijl daarenboven de volgende personen voor het eerst het receptieboek tekenden:

Buitenlandse gast: de Heer Schütt (Düsseldorf).

Bestuurslid: de Heer Neuteboom.

Leden: de Heren Van Aartsen, Bloklander (met echtgenote), Collier (met echtgenote), Van Duuren, Van der Feen, Mevr. Fehr-de Wal, Mevr. Grandia-Smits, de Heren Kok, Kuiper, Mevr. Kuiper-Wefers Bettink, de Heren Lacourt, Nieuwenhuis, Van Romburgh en Schipper (met introducée).

Nadat, met levensgevaar voor de fotograaf, een groepsfoto was gemaakt bij de hoofdingang van het restaurant, begaf men zich aan tafel; de ruim 50 plaatsen, in een grote hoefijzervormige opstelling waren van naamkaartjes voorzien, zodat eventuele onder-onsjes reeds bij voorbaat werden verhinderd; misschien juist ook hierdoor was de stemming uitstekend.

De voorzitter richtte een kort welkomstwoord tot de nieuw aangekomenen en doelde mede dat hij tot zijn vreugde de Heer Kuiper bereid gevonden had, de functie van tafelpresident op zich te nemen. De Heer Kuiper gaf spoedig het woord aan ondergetekende voor de voorlezing van verschillende gelukwensen die de vereniging ter gelegenheid van het jubileum had ontvangen van:

Het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen te Brussel,
"Die Wiener Malakologen" (Walter Klemm),
Dr. H. Janus, Stuttgart,
Servizio Giardino Zoologico o Museo di Zoologia te Rome,
The Malacological Society of London,
Mr. en Mrs. John Q. Burch, Los Angeles,
Ons lid, de Heer A.L. Brandhorst te den Haag,
Mr. Tom Iredale, Mr. Charles Laceron en ons lid de Heer J. Voorwinde te Sydney.

De aan het diner aanzittende Dr. Zilch sloot zich bij deze wensen aan en bracht namens de Deutsche Malakozoologische Gesellschaft de hartelijke groeten en de beste wensen over voor de vereniging en voor het welslagen van de jubileum-uitingen.

Toen de maaltijd even gelegenheid gaf, trad de Heer Butot, de houder van de jubileum-girokekening, voor het voetlicht voor het overhandigen van het jubileumgeschenk van de leden aan het bestuur. Het was een geldsbedrag in enveloppe, waarvan het bestuur de bestemming mag bepalen; de grootte van het bedrag was voor iedereen een bijzondere verrassing: ruim vierhonderd gulden!

De Heer Spaink vroeg vervolgens het woord; als lid van de vereniging prefereerde hij het geven van een persoonlijk geschenk aan het bestuur: hij overhandigde de voorzitter een boek voor de verenigingsbibliotheek. De verraste voorzitter toonde daarop de aanwezigen deze aanwinst: het deel platen van Férussac, een prachtig antiquarisch plaatwerk in groot formaat.

De voorzitter noemde in dit verband ook het jubileumgeschenk van ons lid te Pretoria, de Heer Van Bruggen: Barnard's "Contribution to the knowledge of South-African marine Mollusca".

De penningmeester, de Heer Arends, sloot de serie verheugende berichten met de mededeling dat de vereniging van een buitenlands lid een som van tweehonderd gulden had ontvangen; dit bedrag kan nagenoeg geheel worden gebruikt voor een eveneens door het bestuur te bepalen bestemming.

Tegen het einde van de maaltijd nam de tafelpresident, de Heer Kuiper, zelf het woord: in zijn toespraak, gehouden in de Franse taal, memoreerde spreker enige feiten uit de geschiedenis van de Nederlandse malacologie, het grote aantal leden van de N.M.V. is opmerkelijk, temeer daar het aantal Nederlandse mollusken slechts klein is; mogelijk is de verklaring verwant met de reden waarom het kleine Nederland kort na de oorlog twee ministers van Buitenlandse Zaken bezat: Nederland is zo klein en het buitenland is dus zo groot. Malacologisch is er ook zoveel "buitenland" en er kunnen dan ook nooit genoeg leden zijn. De Heer Kuiper dankte de voorzitter voor de organisatie van deze bijeenkomsten, die ook voor de buitenlandse malacologie van betekenis zijn. Ook de buitenlandse gasten bracht hij dank voor hun aanwezigheid. Hij sprak de hoop uit dat hiermede een begin is gemaakt voor een nauwe en vruchtbare internationale samenwerking.

De voorzitter besloot de feestmaaltijd met een woord van dank aan allen die hebben medegewerkt aan de organisatie van de jubileum-evenementen; personen wenste hij hierbij niet te noemen, daar hij dan zeker iemand zou vergeten.

-Ook-

Ook voor de ontvangen gelukwensen en geschenken is het bestuur zeer dankbaar. De bijeenkomsten, zoals deze nu ter gelegenheid van ons 25-jarig jubileum zijn georganiseerd, dient men als een proef te zien van mogelijk internationaal contact.

Voor de lezing van Professor Dr. G. Thorson van het Marinbiologisch Laboratorium te Helsingør, vond de vereniging een gastvrij onderdak in de collegezaal van het Zoölogisch Laboratorium van de Gemeente Universiteit.

Alvorens zijn lezing te beginnen, dankte Prof. Thorson het bestuur voor de uitnodiging; hij uitte zijn respect voor de Nederlandse Malacologische traditie en wenste de vereniging in alle opzichten het beste.

Voor de inhoud van de, met vele lichtbeelden geïllustreerde lezing over dit voor de biologie en systematiek der mollusken zo belangrijk onderwerp moge verwezen worden naar het elders in het CB gepubliceerde Nederlandse uittreksel.

Na de lezing bracht de voorzitter de spreker dank voor zijn bijzonder boeiende voordracht over dit onderwerp met zoveel verrassende aspecten; hij wenste Professor Thorson veel succes met zijn studie van deze materie.

Aan het einde van de avond was men bijeen in het Zoölogisch Praktikum waar onder het genot van royaal geschonken thee gelegenheid was voor het maken van afspraken voor de komende dagen en voor ander contact; ook werden hier enkele foto's genomen.